

Studia i Materiały. Miscellanea Oeconomicae
Rok 21, Nr 3/2017, tom II
Wydział Prawa, Administracji i Zarządzania
Uniwersytetu Jana Kochanowskiego w Kielcach

Myśl ekonomiczna, spółdzielczość, bankowość, samorządność

Andrzej Pawlik¹

KREDYTOWE WSPOMAGANIE PRZEDSIĘBIORCZOŚCI PRZEZ BANKI SPÓŁDZIELCZE (NA PRZYKŁADZIE BS W KIELCACH)

Streszczenie: Jednym z najistotniejszych źródeł wspierania rozwoju regionalnego i lokalnego jest system bankowy. System ten, a zwłaszcza banki spółdzielcze może wspomagać rozwój przedsiębiorczości lokalnej poprzez: udzielanie kredytów, działalność inwestycyjną banków oraz doradztwo finansowo-inwestycyjne. Finansowanie sektora rolno-spożywczego stanowi jeden z ważniejszych obszarów aktywności banków spółdzielczych. Przedmiotem prezentowanego opracowania jest scharakteryzowanie kredytowego wspomaganie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przez Bank Spółdzielczy w Kielcach. Wykorzystując metodę analizy danych statystycznych przedstawiono silną pozycję bankowości spółdzielczej na rynku, która sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości na wsi.

Słowa kluczowe: kredyt, finanse, przedsiębiorczość, bank spółdzielczy, rozwój

Wstęp

Jednym z najistotniejszych źródeł wspierania rozwoju regionalnego i lokalnego jest system bankowy. System ten, a zwłaszcza banki spółdzielcze może wspomagać rozwój przedsiębiorczości lokalnej poprzez: udzielanie kredytów, działalność inwestycyjną banków oraz doradztwo finansowo-inwestycyjne. Finansowanie sektora rolno-spożywczego stanowi jeden z ważniejszych obszarów aktywności banków spółdzielczych. To właśnie przez lokalne instytucje finansowe przepływa strumień unijnych dotacji dla polskiego rolnictwa. Bankowość spółdzielcza ma też

---

¹ Dr hab. prof. UJK Andrzej Pawlik, Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach.

najbogatszą ofertę kredytów, leasingu czy ubezpieczeń dla poszczególnych segmentów gospodarki rolnej. W artykule sformułowano tezę, że obecnie banki spółdzielcze swoją działalnością będą się przyczyniały do rozwoju przedsiębiorczości w tym rolnictwa. Przedmiotem prezentowanego opracowania jest scharakteryzowanie kredytowego wspomagania rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich przez Bank Spółdzielczy w Kielcach. Wykorzystując metodę analizy danych statystycznych przedstawiono silną pozycję bankowości spółdzielczej na rynku, która sprzyja rozwojowi przedsiębiorczości na wsi.

Istota i wspieranie przedsiębiorczości w sektorze rolnym

Podstawą rozwoju społeczno-gospodarczego kraju w warunkach przekształceń i przyjętej gospodarki rynkowej staje się przedsiębiorczość. Jej istnienie i rozwój wynikają z postaw przedsiębiorczych pojedynczych osób, które podejmując samodzielną działalność gospodarczą, wykazują się następującymi cechami: gotowością do podejmowania ryzyka, wiarą we własne siły, innowacyjnością, uporem i konsekwencją w dążeniu do realizacji celu. Przedsiębiorczość jako forma aktywizacji społeczności lokalnej dotyczy szczególnie rolników jako kategorii osób pracujących na własny rachunek. Specyfika pracy w rolnictwie powoduje, że rolnicy są już z natury przedsiębiorcami. Ich przedsiębiorczość jest postawą i sposobem na życie oraz prowadzenie działalności gospodarczej. W gospodarce rynkowej pobudzanie i kreowanie przedsiębiorczości jest zjawiskiem niezbędnym, ale napotyka na wiele barier.

Jednym z najważniejszych źródeł wspierania rozwoju lokalnej przedsiębiorczości są banki spółdzielcze. Mogą one wspomagać rozwój lokalnej przedsiębiorczości poprzez: udzielanie kredytów, działalność inwestycyjną banków i doradztwo finansowo-inwestycyjne. Wspieranie rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich poprzez kredyty polega m.in. na:

- kredytowaniu działalności podmiotów gospodarczych, w tym udzielaniu kredytów na rozwój przetwórstwa rolno-spożywczego, drobnej wytwórczości, na rozbudowę i unowocześnienie infrastruktury techniczno-ekonomicznej i społecznej, na produkcję wykorzystującą lokalne zasoby surowcowe, na rozwój agroturystyki i ochronę środowiska naturalnego, na rozwój rzemiosła i usług, na rozwój ekologicznej żywności, na rozwój i unowocześnienie bazy turystyczno-noclegowej, na rozwój spółdzielczości oraz innych instytucji otoczenia i obsługi rolnictwa, na kupno ziemi i powiększanie gospodarstw, na wspieranie i rozwój upraw pracochłonnych, na rozwój ogrodnictwa, na rozwój specjalizacji, produkcję nasion, kwiatów, na rozwój innowacyjności;
- świadczeniu usług finansowych podmiotom gospodarczym np. prowadzenie rachunków bankowych, obsługę finansowo-rozliczeniową podmiotów gospodarczych, obsługę budżetów gminnych;
- organizowaniu i obsłudze emisji krótkoterminowych papierów wartościowych i obligacji;

- stałej współpracy z ARiMR, Funduszem Ochrony Środowiska, urzędami pracy, urzędami gmin, z agencjami rozwoju regionalnego, agencjami rozwoju lokalnego, centrami pomocy małemu biznesowi, biurami doradztwa w celu podejmowania wspólnych przedsięwzięć finansowych w zakresie ochrony środowiska, rozwoju agroturystyki czy pozarolniczej działalności gospodarczej.

Działalność inwestycyjna banków spółdzielczych ukierunkowana jest na:

- organizowanie bankowych postępowań ugodowych i współuczestnictwo w restrukturyzacji podmiotów ze sfery sektora żywnościowego,
- bezpośredni udział kapitałowy, zwłaszcza banków spółdzielczych w spółkach prawa handlowego,
- świadczenie usług bankowych spółek leasingowych oraz usług bankowych spółek kapitałowych.

Trzeci kierunek oddziaływania banków spółdzielczych na rozwój przedsiębiorczości związany jest z doradztwem finansowo-inwestycyjnym dla klientów swoich banków. Doradztwo może być traktowane jako odrębna usługa świadczona niezależnie od tego, czy klient korzysta z innych produktów banku, albo połączone z innymi produktami podstawowymi, np. kredytem czy inwestycją kapitałową. W ramach doradztwa szczególnie istotne jest wskazanie korzyści i zagrożeń wynikających z podjęcia określonego rodzaju działalności gospodarczej czy dokonania odpowiedniej lokaty kapitałowej. Oddziaływanie na rozwój przedsiębiorczości odbywać się może również poprzez rozwój na terenach lokalnych różnego rodzaju placówek doradczych przy udziale władz lokalnych. Szczególna rola w tym zakresie przypada instytucjom wspierającym rozwój małego biznesu. Z doradztwem nierozzerwalnie związany jest rozwój szkolnictwa i oświaty kształtujący aktywne postawy członków społeczności lokalnej w kierunku podejmowania działań związanych z przedsiębiorczością. W ramach tego obszaru, zadanie szeroko rozumianej edukacji podejmują lokalne szkoły, a przy współpracy władz samorządowych także organizowane są kursy i szkolenia z zakresu przedsiębiorczości i rozwoju biznesu. Szkolenia odbywać się mogą również w urzędach gmin bądź też klubach przedsiębiorczości inicjowanych przez władze lokalne. Rola urzędu gminy i władz samorządowych nie ogranicza się tylko do działań organizacyjnych, ale zostaje poszerzona o liczne inne elementy wspierania aktywności lokalnej. Duże znaczenie dla wspierania rozwoju przedsiębiorczości na obszarach lokalnych posiada promocja gminy. Zaangażowanie władz lokalnych i samorządowych w realizację tego zadania jest czynnikiem warunkującym podejmowanie inwestycji na obszarach lokalnych. Od umiejętności organów samorządowych uzależnione jest w efekcie powodzenie przedsięwzięć podejmowanych na obszarach lokalnych, a przede wszystkim rozwój przedsiębiorczości.

Rozwojowi przedsiębiorczości, w tym aktywności zawodowej ludności wiejskiej, sprzyja realizacja wielorakich celów:

- ekonomicznych (likwidacja bezrobocia, zagospodarowanie miejscowych zasobów),
- społecznych (wzrost poczucia świadomości i przynależności do zamieszkiwanego środowiska),

- strukturalnych (poprawa struktury agrarnej, wzrost zatrudnienia pozarolniczego).

Przedsiębiorczość jest niezbędnym elementem wielofunkcyjnego rozwoju wsi. Pozwala z jednej strony na zwiększenie aktywności ludności w sferze pozarolniczej, a z drugiej wpływa na przemiany strukturalne. Rozwój przedsiębiorczości wiejskiej jest podstawowym warunkiem ożywienia rozwoju obszarów wiejskich i ich wielofunkcyjnego zagospodarowania. W strategii obszarów wiejskich, priorytetowym zadaniem jest rozwój lokalnej przedsiębiorczości. Strategia rozwoju obszarów wiejskich obejmuje równocześnie takie podstawowe elementy jak: politykę regionalną, politykę rozwoju specjalizacji regionów rolniczych czy politykę zwiększania samorządności na obszarach wiejskich.

W świetle prezentowanych zależności przedsiębiorczość jest siłą napędową, umożliwiającą dynamizowanie rozwoju terenów wiejskich i stanowi szansę uzyskiwania oprócz dochodów z rolnictwa, także dochodów z innych dziedzin działalności, stanowiących dodatkowe źródło. Mimo zmniejszania się udziału rolnictwa na korzyść działalności pozarolniczej w wielofunkcyjnym rozwoju wsi, to istotne znaczenie dla rozwoju przedsiębiorczości posiada również funkcja rolna. W jej zakresie, oprócz celu głównego dotyczącego produkcji rolnej, formami aktywności są różne formy zagospodarowania ziemi, a zwłaszcza gruntów o znaczeniu marginalnym, np. pod zalesienie, uprawę ziół, wikliny czy budowę stawów rybnych. Zwiększeniu dochodów rolniczych sprzyjać mogą ponadto oprócz funkcji rolnej inne dziedziny działalności, takie jak: działalność rybacka, działalność produkcyjna o charakterze specjalistycznym (uprawa tytoniu, kwiatów, roślin ozdobnych, hodowla zwierząt futerkowych, pszczelarstwo), działalność produkcyjna o charakterze drobnego przemysłu terenowego (tartaki, zakłady budowlane, stolarskie), działalność produkcyjno-rzemieślnicza (rzemiosło, chałupnictwo, produkcja galanterii drewnianej, skórzanej, metalowej czy z wikliny), działalność w sferze przetwórstwa rolno-spożywczego (mleka, warzyw, owoców, zbóż, mięsa), działalność usługowa (budowlana, remontowa, transportowa, wodna, kanalizacyjna, gazowa, komunikacyjna), działalność turystyczna i rekreacyjna, a także działalność leśna.

Działalność banków spółdzielczych

W procesach restrukturyzacji sektora żywnościowego w Polsce, w kształtowaniu polityki rozwoju regionalnego, a także w reformach systemu administracyjno-samorządowego kraju szczególne miejsce przypada działalności wiejskiego sektora finansowego. Sektor ten reprezentowany w większości przez spółdzielczość bankową posiada specyficzny charakter, który podkreśla jego wyjątkową rolę i znaczenie w rozwoju gospodarczym i społecznym środowisk lokalnych. Gospodarka rynkowa i wynikające z niej wyzwania stwarzają bankom spółdzielczym nowe pole do działania w sferze kredytowania społeczności lokalnych i obsługi bankowej. Domeną działalności banków spółdzielczych jest wieś i rolnictwo, co pozostaje w ścisłym związku z długotrwałą bo ponad 150-letnią ich tradycją obsługi finansowej środowisk wiejskich (Bank Spółdzielczy w Kielcach ma już 115-letnią tradycję). Istnienie dużej

i wieloletniej organizacji bankowej, z którą utożsamiają się rolnicy i rzemieślnicy, stanowi cenny kapitał w tworzeniu nowoczesnej struktury bankowości spółdzielczej zdolnej do rozwiązywania wielu problemów społeczności lokalnych.

Znajomość obsługiwanego środowiska stanowi istotny czynnik w obsłudze finansowej, ponieważ banki spółdzielcze tworzą najliczniejszą sieć banków w Polsce i cechuje je dobra znajomość społeczności lokalnych². Mają swoje siedziby w miastach, małych miasteczkach i gminach, a poprzez swoje oddziały, filie i punkty kasowe docierają nawet do najmniejszych miejscowości na terenie całego kraju. Według stanu na 31 grudnia 2016 roku w sektorze bankowości spółdzielczej działalność prowadziło 556 banków spółdzielczych zrzeszonych w dwóch strukturach – Banku BPS S.A. i SGB- Banku. Grupa Banku Polskiej Spółdzielczości S.A. to największe zrzeszenie banków spółdzielczych w Polsce. Tworzy je 355 zrzeszonych Banków Spółdzielczych oraz dwa banki współpracujące (Bank Spółdzielczy w Brodnicy i Krakowski Bank Spółdzielczy). W grupie BPS jest około 64% wszystkich banków spółdzielczych działających w kraju, w których zatrudnionych jest 18779 osób. Każdego dnia Banki Spółdzielcze Grupy BPS obsługują 6 mln klientów. Łączna liczba 2481 placówek i 2,5 tys. bankomatów daje BPS pozycję czołowej instytucji finansowej w Polsce³. Banki spółdzielcze obsługują klientów indywidualnych, mają bliskie relacje z mikro, małymi, średnimi przedsiębiorstwami. Grupa BPS oferuje usługi finansowe w zakresie obsługi maklerskiej, faktoringu, leasingu, funduszy inwestycyjnych, czy zarządzania wierzytelnościami.

Producenci rolni, inwestując w rozwój swojej działalności, chętnie korzystają z proponowanej przez banki spółdzielcze BPS oferty kredytów z dopłatami ARiMR do oprocentowania. Banki spółdzielcze grupy BPS wychodząc naprzeciw potrzebom rolników osiągnęły trzecie miejsce w rynku kredytów preferencyjnych spośród wszystkich banków współpracujących z ARiMR. Zarówno liczba, jak i kwota udzielonego w 2016 roku wsparcia (tabela 1) sytuuje grupę BPS na trzecim miejscu wśród banków mających w swojej ofercie takie produkty.

W 2016 roku banki spółdzielcze udzielały kredytów z następujących linii kredytowych⁴:

- Linia Z – zakup użytków rolnych,
- Linia RR – inwestycje w rolnictwie i rybactwie śródlądowym,
- Linia PR – inwestycje w przetwórstwie produktów rolnych, ryb, skorupiaków i mięczaków oraz zakup akcji lub udziałów,
- Linia KO – dla producentów rolnych oczekujących na wypłatę płatności bezpośrednich za 2015 rok,
- Linie klęskowe – dla gospodarstw rolnych dotkniętych skutkami niekorzystnych zjawisk atmosferycznych.

---

² D. Golik, *Rola banków spółdzielczych w rozwoju obszarów wiejskich Makroregionu Południowo-Wschodniego*, Akademia Ekonomiczna, Kraków 2002, s. 64.

³ M. Waniek, *Rośnie wynik finansowy banków*, „Bank Wspólnych Sił”, Magazyn Grupy BPS nr 2/2017, s. 28.

⁴ A. Łukasiewicz, *Lider w preferencyjnym kredytowaniu rolnictwa*, „Nowoczesny Bank Spółdzielczy” nr 3/2017, s. 35.

Tabela 1. Liczba i kwota kredytów udzielonych przez banki z dopłatami ARiMR w okresie od 01.01.2016 do 31.12. 2016 roku

Bank	Dane	K01	K02	K0	PR	RR	Z	Razem
BGŻ BNP Paribas S.A.	- liczba kredytów		988	560	1	309	868	2 726
	- kwota kredytów (zł)		128 839 494	23 178 176	747 000	184 082 931	186 211 041	523 058 642
BPS S.A.	- liczba kredytów	2	3 774	520		243	556	5 095
	- kwota kredytów (zł)	65 500	177 850 746	10 150 991		86 410 313	88 420 460	362 898 010
BZ WBK S.A.	- liczba kredytów		57	7		4	15	83
	- kwota kredytów (zł)		12 116 640	934 484		984 850	3 765 200	17 801 175
Pekao S.A.	- liczba kredytów		70	3		16	42	131
	- kwota kredytów (zł)		5 746 377	165 622		4 906 017	5 275 017	16 093 032
Krakowski Bank Spółdzielczy	- liczba kredytów		5	12		2	1	20
	- kwota kredytów (zł)		78 228	224 593		119 000	15 000	436 821
SGB-Bank S.A.	- liczba kredytów	2	4 252	880	1	350	811	6 296
	- kwota kredytów (zł)	79 100	199 649 247	17 714 122	2 884 000	186 952 933	153 745 577	561 024 980
Razem	- liczba kredytów	4	9 146	1 982	2	924	2 293	14 351
	- kwota kredytów (zł)	144 600	524 280 732	52 367 989	3 631 000	463 456 045	437 432 295	1 481 312 660

Źródło: Dane Departamentu Zarządzania Produktami, Bank BPS S.A., Warszawa 2017.

Dużym zainteresowaniem w 2016 roku cieszyły się kredyty obrotowe nieoprocentowane dla producentów rolnych (linia KO), dzięki którym rolnicy oczekujący na wypłatę płatności bezpośrednich za rok 2015 mogli sfinansować ponoszone koszty. Rolnicy wykorzystują także kredyty z dopłatami ARiMR przy usuwaniu skutków niekorzystnych zjawisk atmosferycznych i klęsk żywiołowych. Możliwe to jest dzięki liniom kredytów tzw. klęskowych (szkody w wyniku np. suszy, gradobicia, nawałnic i opadów czy mrozów).

Działalność Banku Spółdzielczego w Kielcach

Z szeroko pojętych usług Banku Spółdzielczego korzystają klienci w różnym wieku. Począwszy od najmłodszych, którym dedykowany jest program będący elementem kształtowania wśród dzieci zdolności do oszczędzania w ramach Szkolnej Kasy Oszczędności, po produkty dla ludzi starszych preferujących tradycyjne formy bankowości. Oferta banku spółdzielczego dotyczy także ludzi młodych. To jest na pewno efekt zaangażowania Banku Spółdzielczego w Kielcach w organizację Olimpiady Wiedzy Ekonomicznej. Spotkania Prezesa Banku z Olimpijczykami i organizacja zakończenia Olimpiady, która odbywa się w siedzibie Banku jest już kilkunastoletnią tradycją. W ostatnim czasie zauważalny jest dynamiczny przyrost osób korzystających z usług bankowości elektronicznej, płatności elektronicznych czy kart płatniczych. Wraz z uruchomieniem programu Rodzina 500+ bank wprowadził do oferty produktowej np. lokaty dla najmłodszych, które cieszą się stosunkowo dużym zainteresowaniem. Z kolei dla osób w wieku produkcyjnym oraz zbliżających się do wieku emerytalnego bank spółdzielczy ma w ofercie indywidualne konta emerytalne w ramach III filaru, które służą systematycznemu oszczędzaniu na emeryturę. W ramach międzynarodowej wymiany SWIFT bank realizuje przekazy krajowe Western Union. Ponadto bank prowadzi pośrednictwo ubezpieczeniowe, obejmujące pakiet ubezpieczeń majątkowych i życiowych. Bank funkcjonuje również w systemie Krajowej Izby Rozliczeniowej, obsługującym płatności rachunków zleconych przez klientów dla instytucji świadczących różne usługi oraz w systemie płatności internetowych umożliwiającym dokonywanie zakupów i płatności w sklepach. Bank posiada także w swej ofercie nowoczesną bankowość internetową i cieszący się ogromną popularnością bankomat biometryczny czy też usługę home banking polegającą na elektronicznym przekazywaniu poleceń przelewu. Bank Spółdzielczy w Kielcach to nade wszystko instytucja bliska klientom i zapewniająca osobisty ich kontakt z pracownikami. Bank jest gwarantem stabilizacji i bezpieczeństwa lokalnego systemu finansowego. Aby wytworzyć taki wysoki poziom wiarygodności, potrzeba było 115 lat uczciwej i rzetelnej pracy, oczywiście wszystkich placówek Banku, które doskonale wpisywały się w funkcjonowanie społeczności lokalnych. Klienci oraz członkowie lokalnych instytucji finansowych bardzo często osobiście znają pracowników Banku Spółdzielczego w Kielcach czy też członków jego Zarządu. Dzieje się tak i dlatego, że członkowie Zarządu Banku dbają o edukację własnych pracowników, która opiera się na samopomocy, wspólnotowej konsultacji i działalności w interesie członków.

Szczególne znaczenie pośród produktów oferowanych przez Bank Spółdzielczy w Kielcach mają te dla sektora rolno-spożywczego. Kredyty na działalność rolniczą mogą być udzielane jako kredyty:

1. obrotowe
  - a) w rachunku bieżącym⁵,
  - b) w rachunku kredytowym – zwykły,
  - c) w ramach linii kredytowej odnawialnej,
  - d) „Urodzajny zbiór”,
2. inwestycyjne
  - a) w rachunku kredytowym – zwykły,
  - b) w linii kredytowej nieodnawialnej,
  - c) pomostowe.

Tabela 2. Kredyty dla rolników udzielone w BS w Kielcach w latach 2012-2016

	2012	2013	2014	2015	2016
kredyty dla rolników	62 571 525	57 189 383	53 618 264	48 777 957	42 940 543
w sytuacji „normalne”	56 282 869	51 775 592	48 626 777	44 038 232	38 097 494
w sytuacji „zagrożone”	3 001 076	2 666 129	2 648 203	2 513 069	2 687 884
<i>w tym „stracone”</i>	<i>2 019 087</i>	<i>2 139 396</i>	<i>2 177 480</i>	<i>2 161 760</i>	<i>2 159 453</i>
obrotowe w rachunku bieżącym	2 983 586	2 690 757	2 893 331	3 032 690	3 178 289
obrotowe zwykłe	10 054 857	8 475 748	8 665 441	9 880 148	8 710 028
obrotowe w linii	1 330 182	850 282	823 822	683 809	952 888
obrotowe preferencyjne	6 856 750	7 267 094	6 437 954	3 794 989	1 951 185
inwestycyjne zwykłe	5 069 368	4 753 231	5 580 230	8 305 377	9 571 308
inwestycyjne pomostowe	13 573 297	11 137 544	8 810 997	6 005 773	4 451 458
inwestycyjne preferencyjne	22703484	21014726	20406489	17075171	14125388

Źródło: Dane Zespołu Analiz i Ryzyk, Bank Spółdzielczy, Kielce 2017.

W latach 2012-2016 zmniejszała się ogólna kwota udzielanych przez Bank Spółdzielczy w Kielcach kredytów dla rolników. Na pewno było to wynikiem sytuacji gospodarczej w województwie, które należy do najsłabszych w kraju (PKB jest niższy niż 50% średniej UE). Nadal w okresie 2012-2016 stosunkowo wysokimi były kwoty świadczące o kredytach zagrożonych i straconych. Niepokojącymi są wielkości kwot kredytów przeznaczanych na inwestycje, choć bank przygotowywał atrakcyjne oferty. To może świadczyć o tym, że rolnicy oczekują na poprawę ogólnej sytuacji gospodarczej w kraju (tabela 2). Przeznaczenie kredytów obrotowych może być:

1. **w rachunku bieżącym** – na finansowanie bieżących potrzeb finansowych, w szczególności zapotrzebowania na kapitał obrotowy w bieżącej działalności rolniczej, w tym na spłatę zadłużenia w innych bankach lub instytucjach finansowych,

⁵ A. Pawlik, *Innowacyjne działania Banku Spółdzielczego w kształtowaniu warunków rozwoju MŚP* [w:] *Bank Spółdzielczy gwarantem stabilizacji i bezpieczeństwa lokalnego systemu finansowego* A. Pawlik, P. Dziekański (red.), Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Kielce 2012, s. 84.

2. **w rachunku kredytowym** – na finansowanie bieżących potrzeb związanych z prowadzoną działalnością rolniczą, w tym na spłatę zadłużenia w innych bankach lub instytucjach finansowych, jak również na finansowanie podatku VAT wynikającego z inwestycji klienta,
3. **w linii kredytowej odnawialnej** – na finansowanie bieżących potrzeb związanych z prowadzoną działalnością rolniczą, dla hodowców drobiu i trzody chlewnej. Kwoty na poszczególne cykle hodowlane mogą być uruchamiane po całkowitej spłacie poprzedniej transzy, co powoduje, że częściowe uruchomienie przyznanego kredytu blokuje na czas całkowitej spłaty uruchomionej transzy pozostałą część (niewykorzystaną) limitu,
4. **„Urodzajny zbiór”** – na finansowanie bieżących potrzeb związanych z prowadzoną działalnością rolniczą, m.in. na zakup nawozów mineralnych i środków ochrony roślin, materiału siewnego, sadzeniaków i nasion warzyw oraz paliw na cele rolnicze.

Przeznaczenie kredytów inwestycyjnych może być:

1. **w rachunku kredytowym – zwykły** – na finansowanie nakładów inwestycyjnych związanych ze stworzeniem nowego lub powiększeniem istniejącego majątku trwałego rolnika, a w szczególności na finansowanie:
  - a) zakupu maszyn, urządzeń (wraz z usługą transportową) i środków transportu,
  - b) zakupu ziemi,
  - c) zakupu lub budowy nieruchomości wraz z usługami budowlanymi,
  - d) zakupu materiałów i wyrobów związanych z budową lub adaptacją budynków,
  - e) produkcyjnych i gospodarczych wraz z usługą transportową,
  - f) modernizacji i restrukturyzacji istniejącego majątku,
  - g) innych m.in.:
    - poprzedzających inwestycję studiów techniczno-ekonomicznych dla wnioskowanych przedsięwzięć inwestycyjnych,
    - licencji, szkoleń, usług konsultantów i innych form pomocy technicznej dla wnioskowanych inwestycji,
    - ceł i podatków związanych z realizowaną inwestycją,
    - spłaty kredytu inwestycyjnego w innym banku.
2. **w linii kredytowej nieodnawialnej** – na finansowanie przedsięwzięć inwestycyjnych, których specyfika uniemożliwia ustalenie terminów i kwot uruchamiania poszczególnych transz przewidzianych w szczególności na realizację przedsięwzięć budowlanych wraz z usługami budowlanymi, w tym także na nakłady dodatkowe:
  - poprzedzające inwestycję studiów techniczno-ekonomicznych dla wnioskowanych przedsięwzięć inwestycyjnych,
  - licencje, szkolenia, usługi konsultantów i inne formy pomocy technicznej dla wnioskowanych inwestycji,
  - cła i podatki związane z realizowaną inwestycją,

- usługi transportowe związane z dostawą materiałów budowlanych lub dostawą innych maszyn lub urządzeń będących przedmiotem kredytowania.
- Uruchomienie kredytu inwestycyjnego w linii kredytowej nieodnawialnej następuje przez każdorazowe ciągnięcie kwoty wynikającej z przedstawianych faktur lub innych dokumentów określonych w regulacjach Banku.

Kredyty pomostowe to kredyty udzielane z zachowaniem obowiązujących przepisów, w szczególności Prawa bankowego, zapisów w poszczególnych Programach Operacyjnych, właściwych dla nich w tym zakresie aktach prawnych i obowiązujących w tym zakresie dokumentach, założeń polityki kredytowej Banku oraz innych regulacji wewnętrznych Banku. Przedmiotem kredytowania pomostowego mogą być projekty podejmowane w latach 2015-2020 współfinansowane z dotacji. Dużym zainteresowaniem rolników w latach 2011-2015 cieszyły się kredyty z dopłatami Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Służyły one do naprawy szkód wyrządzonych przez różne klęski czy też podjęciu inwestycji i zakupu ziemi (tabela 3).

Tabela 3. Kredyty udzielone przez BS w Kielcach z dopłatami ARiMR w latach 2011-2016

Lp.	Rok Udziel.	Szt.	Klęskowe	Szt.	Inwestycyjne	Szt.	W tym na zakup ziemi
1	2011	362	6 023 869	43	4 778 429	19	598 989
2	2012	63	1 437 897	38	2 664 235	22	939 990
3	2013	121	3 256 975	28	3 270 259	20	1 332 378
4	2014	109	2 282 745	6	5 423 020	1	64 000
5	2015	11	181 690	1	121 000	1	121 000
6	2016	9	178 000	0	0	0	0
	Razem	675	13 361 176	116	16 256 943	63	3 056 357

Źródło: Dane Zespołu Analiz i Ryzyk, Bank Spółdzielczy, Kielce 2017.

Ze względu na okres kredytowania bank udziela następujących rodzajów kredytów pomostowych:

- a) krótkoterminowych – z okresem kredytowania do 1 roku;
- b) średnioterminowych – z okresem kredytowania powyżej 1 roku do 3 lat;
- c) długoterminowych – z okresem kredytowania powyżej 3 lat i maksymalnie do 10 lat.

Warunkiem udzielenia przez Bank kredytu pomostowego jest:

1. posiadanie przez Wnioskodawcę zdolności kredytowej;
2. spełnienie przez Wnioskodawcę wymagań właściwego Programu Operacyjnego.

Kredyt pomostowy może stanowić 100% wartości kosztów kwalifikowanych.

Podsumowanie

Udział lokalnej bankowości w finansowaniu rolnictwa możliwy jest nie tylko dzięki szerokiej gamie produktów dla tego sektora czy też aktywnej współpracy z krajowymi i wspólnotowymi instytucjami wsparcia obszarów wiejskich. Istotną przyczyną, dla której właściciele gospodarstw rolnych traktują banki spółdzielcze jako bank pierwszego wyboru jest bez wątpienia ich relacyjny charakter jako instytucji finansowych. Należy pamiętać, że rolnik jest klientem ze wszech miar specyficznym. Klienci z tego segmentu potrzebują bezpośredniego kontaktu z doradcą i dokładniejszego przedstawienia pełnych walorów oferowanych przez bank produktów aniżeli mali, średni przedsiębiorcy czy konsumenci, przyzwyczajeni w znacznie większym stopniu do korzystania z bankowości elektronicznej. Z drugiej strony to właśnie rolnicy zaliczają się do najrzetelniejszych kredytobiorców. Można wskazać na dwie przyczyny tak wysokiej wiarygodności płatniczej gospodarstw rolnych. Po pierwsze presja wynikająca z wykorzystania instrumentów preferencyjnych, w przypadku których otrzymanie dopłaty uzależnione jest terminowością spłaty kolejnych rat. Po drugie wysoka znajomość lokalnego rynku, a więc potencjalnych kredytobiorców przez bank spółdzielczy. Ważną jest również edukacyjna rola banków spółdzielczych, które dla rolników stanowią nierzadko jedyną formę kontaktu z rynkiem finansowym. Przykładem tak prowadzonej działalności jest Bank Spółdzielczy w Kielcach, który prowadząc działalność kredytową przyczynia się do rozwoju przedsiębiorczości w regionie świętokrzyskim.

Bibliografia

- Dane Departamentu Zarządzania Produktami, Bank BPS S.A., Warszawa 2017.
- Dane Zespołu Analiz i Ryzyk, Bank Spółdzielczy, Kielce 2017.
- Golik D., *Rola banków spółdzielczych w rozwoju obszarów wiejskich Makroregionu Południowo-Wschodniego*, Akademia Ekonomiczna, Kraków 2002.
- Lukasiewicz A., *Lider w preferencyjnym kredytowaniu rolnictwa*, Nowoczesny Bank Spółdzielczy nr 3/2017.
- Pawlik A., *Innowacyjne działania Banku Spółdzielczego w kształtowaniu warunków rozwoju MŚP [w:] Bank Spółdzielczy gwarantem stabilizacji i bezpieczeństwa lokalnego systemu finansowego*, Pawlik A., Dziekański P. (red.), Uniwersytet Jana Kochanowskiego, Kielce 2012.
- Waniek M., *Rośnie wynik finansowy banków*, „Bank Wspólnych Sił”, Magazyn Grupy BPS nr 2/2017.

Abstract

Cooperative banks' credit support for entrepreneurship (on the example of BS in Kielce)

One of the most important sources of regional and local development support is the banking system. This system, and especially cooperative banks, can support local entrepreneurship development through: lending, investment, financial and invest-

ment advice. Financing agro-food sector is one of the most important areas of cooperative banks activity. The subject of presented paper is the characterization of credit support for entrepreneurship development in rural areas by the Cooperative Bank in Kielce. Using statistical data analysis method, a strong position of cooperative banking in the market which fosters the development of entrepreneurship in rural areas.

Keywords: credit, finance, entrepreneurship, cooperative bank, development